

MYGDAL SOGNS UDSKIFTNING

Ved CHR. GRØNTVED

Vendsyssel Aarvog 1935

Tiden før Udsiftningen.

Da der utvivlsomt blandt de yngre – maaske ogsaa blandt de ældre – er mange, der ikke ved, hvad *Udsiftning* indenfor Landbruget er, idet dette Ord ofte forveksles med den nyere Tid saa almindeligt forekommende Ord *Udstykning*, skal Aarbørgernes Redaktion, forinden der redegøres for Mygdal Sogns Udsiftning, give en kort Omtale af Begrebet *Udsiftning*.

Fra Middelalderen, ja vel fra Oldtiden af, ejede hver Landsbys Beboere Byens Jordomraade i Fællesskab og dannede et Ejerlav, indenfor hvilket den enkeltes Rettigheder og Pligter var fastsat dels gennem gammel Sædvane og dels ved de saakaldte Grandebrev eller Byvedtægter. Den dyrkede Jord var delt mellem Byens Gaarde saaledes, at hver havde forholdsvis lige megen Jord af samme Beskafenhed – beregnet efter den paagældende Gaards Toft, der laa lige ved Gaarden og vel var Gaardens hele oprindelige Tilliggende, medens Markjorden efterhaanden var fremstaaet ved Nybrydning. Markjorden var delt i lange, smalle Strimler, Agre, der kunne være over 1000 Alen lange, men kun ca. 5 – 15 Alen brede, og de var maalt (rebet) og tildelt hver Gaard efter et vist System (solskiftet, bolskiftet).

Følgen heraf var, at en Gaard kunde have sin Agerjord liggende på mange forskellige Steder i Marken, ja op til ca. 40, og da der jo ikke kunne udlægges Veje til saadanne Smålodder, måtte Dyrkningen ske i et vist Fællesskab; man kørte Gødning samtidigt, saaede og høstede o. s. v. samtidigt – alt efter nærmere Vedtagelse paa Grandestævnet, og man maatte følge Bystævnets Vedtagelse om, hvilken Kornsort der skulle saaes i Ageren det pågældende Aar.

Det dyrkede Areal var set med Nutidens Øjne ringe, vel sædvanligvis kun $\frac{1}{2}$ - $\frac{1}{6}$ af det samlede Areal, hvortil kom, at et Høstudbytte af ca. 3 Fold regnedes for Normalt. Var der end saaledes ikke noget virkeligt Ejendomsfællesskab med Hensyn til Agerjorden, idet hver Mand dyrkede og passede den Del, der oprindelig var tildelt hans Gaard, var der til Gengæld Fællesskab for Udmarkernes Vedkommende, og de udgjorde som nævnt Hovedarealet, det bestod af Hede, Eng, Kær, Mose, Skove o. s. v. Disse Overdrev ejedes og brugtes i Fællesskab, idet der dog var bestemt, hvor mange Kreaturer den enkelte Gaard måtte lade græsse her, og det var forbudt at tage "Tægtefæ", det er tage Kreaturer på Græsning for udenbys Folk. Men der var ikke alene Fællesskab med Hensyn til Jordens Ejerforhold og Drift, der var det ogsaa i mange Henseender paa anden Maade. Man havde fælles Byhyrder og Bysmede, som lønnedes af Bymændene; man havde Bytyre og Orner, og man havde Pligter til at hjælpe hverandre med at opføre Bygninger og naar der indtraf Uheld med Dyrene eller naar Sygdom og Død hjemsøgte Naboen. Kort sagt: I Fællesskabets Tid var hvert Bysamfund som én Familie, selv om der jo nok kunde forekomme Stridigheder indenfor den, og var end ikke Alle Pligter og Rettigheder skrevne, men selvgroede i Tidernes Løb, saa var de til Gengæld saa faste, at de ikke lod sig rokke af den enkelte, der muligt kunde ønske at bryde med det fra Fædrene nedarvede. Der var ingen Plads for det personlige Initiativ, for Selvfølgelig; man måtte Skik følge eller Land fly.

Saa kom i sidste Halvdel af 1700erne de store Landboreformer; Fastsættelse af Hoveriydelserne 1772, 1773 og 1791, Stavnsbaandets Løsning 1788 og Udsiftningsforordningen 1781 m. m.

Ved sidstnævnte Forordning gaves der enhver Jordejer Ret til at forlange sin Jord udskiftet af Fællesskabet og samlet for sig.

Hist og her, særlig i Holsten og Sønderjylland, havde man allerede ved Midten af 1700erne indset Nyttens af at faa Markfællesskabet ophævet, og 1759 blev en Del Landsbyer i Koldingegnen udskiftet; man almindeligvis mødte Udskiftningen Modstand hos Bondebefolkningen, og selv da Forordningen af 1781 medførte et mere almindeligt Krav om Udskiftning, stillede Bønderne sig som oftest højst vrangvillige over for Reformen, og i mange Sogne hengik der lange Tider, inden den blev gennemført; I Skagen skete det saaledes først i 1861, i Hallund 1834, I Hune Sogn 1823, og flere Steder blev "Overdrevene" (Heder og lign.) først udskiftet langt senere end Agerjorden (Hjørring 1842).

Der er sagt om Udskiftningen, at den ikke alene betød en Reform paa Landbrugets Omraade, men en Revolution og tilmed den største, der havde fundet Sted i historisk Tid. Thi Udskiftningen banede Vej for Udfoldelsens af Jordbrugernes frie Initiativ, den medførte Udflytning fra de samlede Landsbyer saa Gaardene kom til at ligge bekvemt for deres Hovedparcel, den hidhørte Arvefæst og efterhaanden Selveje og gav Betingelser for Udstykning samt Opdyrkning af de store Arealer, der hidtil havde ligget udyrket hen som "Overdrev", og endelig medførte den, at Bondebrugernes Bygninger blev langt bedre end forhen, og at Høstudbyttet forøgedes og Hovriet afløstes.

C. K.

"Baggesvogn"

"Odden"

"Stensbæk"

Mygdal Sogns Udskiftning.

Begyndt den 16. Juli 1798, sluttet den 9. Marts 1799.

Da der ingen egentlige Landsbyer fandtes i Mygdal Sogn i gamle Dage, voldte Udskiftningen af Sognets Jorder ingen særlige Vanskeligheder, næsten alle Gaarde og Huse beholdt det dyrkede Areal, som de havde haft fra Arilds Tid. Mange af Gaardene vare delte saaledes, at en Helgaard var bleven delt i 2 Halvgårde. Af saadanne Gaarde kan nævnes: Gjødgaard, Kabbelved, Store Grøntved, Klodske, Træholt, Kobersholt og Usløv. Udskiftningen drejede sig væsentlig om de store fælles Heder, hvoraf hver Gaard skulde have sin Part i Forhold til det skattepligtige Hartkorn. Til Forberedelse af Udskiftningen havde Sognets to største Lodsejere, Pors Munch (Bastholm) til Odden og Jakob Jørgen Bergh til Steensbæk forlangt Landmaaler Winther til at opmaale og kortlægge Jordene til hver Gaard og inddele Heden til hver Helgaard.

Det første Møde om Udskiftningen holdtes paa "Odden" den 16. Juli 1798. Ved dette mødte Landvæsens-Kommissionen, der bestod af Justitsraad, Amtmand Lybecker, Jens Haarup fra Lindet og

Proprietær Esben Bruun til Villerup (sidstnævnte mødte i Stedet for Prokurator Poul Uttermøhlen i Hjørring, der havde Forfald). Endvidere var Lodsejerne og Landmaaler Gregers Winther tilsagt at give Møde. Paa Pors Munchs Vegne mødte hans Fuldmægtig Chr. Schønning. For Bergh, Stensbæk, mødte Forvalter Høyer, og Forvalter Sindahl mødte for Godsejer Gleerup, Baggesvogn.

Landmaaler Winther, der havde opmaalt Ejendommene, fremlagde de af ham forfattede Kort, ledsaget af en Skrivelse, saalydende:

”Det er mig magtpaaliggende som højst nødvendigt at vide, om Dhrr. Munch og Bergh som Lodsejere i de fælles Heder i Mygdal Sogn, ere enige at antage mig til den forestaaende Udskiftning af samme, saa giver jeg mig herved den ærbødige Frihed at udbede mig her paategnet deres behagelige Svar desangaaende”

Odden, den 19. Maj 1798

Winther

Skrivelsen havde derefter faaet Paategninger herom.

Fra Præsten Søren Balling i Bjergby fremlagdes en Skrivelse fra Amtmanden, hvori han forlanger, at Skoleholderen i Mygdal ved Udskiftningen maa blive tillagt anordningsmæssig Jord til Skolen.

Forvalter Sindahl paa Godsejer Gleerups Vegne anmeldte, at et Stykke Eng (Siig) imellem Baggesvogns Eng og Klodske Eng, som på Kortet er anmærket at være Tvist om, formodede han blev denne Udskiftning uvedkommende som Baggesvogn Hovedgaard ene tilhørende ifølge en Kommissions-Akt af 1697, som bekræfter et Forlig af Aar 1579 imellem daværende Oddens eller Klodske Ejer, Ove Lunge, og Jomfruerne Krabbe, Ejere af Baggesvogn efter Fru Magdalene Banner, hvilket Forlig indeholder: at Ove Lunge eftergav Fru Magdalene Banner hvad Rettighed, han kunde have til den Eng-Krig ved Klodske Enge og Tvede Gade. Saadan skal være og blive hos Fru Magdalene Banner og hendes Arvingen, indtil den store vesterste løbende Bæk, som løber ud mod den vestre Bakke, i alle maader ubehindret.

For resten erklærede Sindahl, at hans Principal ikke havde andre Prætentioner paa de Ejendomme, som her attrås udstykket.

Hvad Adkomst Baggesvogns Ejere 1579 kan have haft til den her omtvistede Ejendom, forment Schjørring ikke her burde komme i Betragtning, thi efter Jordbrugerne i Klodskes Beretning har de i deres Besiddelsestid slaaet den omtvistede Eng upaaanket, og altsaa maa den Hævdrets, som Klodske derpaa har, ikke vige for den forældede Kommissionsdom, og for endvidere at oplyse den Ret, som Klodskes beboere har til dette Stykke Eng, var til Stede Lars Wejen og Ole Pedersen i Skovmose, som tilstod og bekræftede, at denne omtvistede Ejendom uden Paaanke var høstet af Klodskes Beboere, den ene i 25 Aar, den anden i 24 Aar, samt at Lars Wejen, som kan mindes i 50 Aar, og Ole Pedersen i 30 Aar, tilstod og bekræftede, at bemeldte Ejendom upaaanket var høstet og hjemført til Klodske, saavel af de Beboere, som nu bebor Stederne (Gaardene) som at deres Formænd i den bemeldte Mindetid.

For ikke at standse Kommissionen i dens Fremme erklærede Schjørring, at denne omtvistede Ejendom maatte blive Delingsplanen uvedkommende og Ejendommen som forhen deles imellem Klodskes Beboere, saaledes at enhver deraf fik lige del.

Landmaaler Winther fremlagde dernæst Planen til Udskiftning af Fællesheden, hvori Odden og Stensbæk var lodtagne, hvilken blev oplæst for Lodsejerne og Beboerne og var af følgende Indhold:

Plan til Udskiftning af Fællesskab for Mygdal Sogns Beboere, Fællesheden betræffende, hvor baade odden og Stensbæk ere lodtagne.

Skeen Mølle, som har haft Brug af et Stykke Hede ved østre Side af dennes Mark til Ilding og Stopning ved Dæmningerne og Flod-Gyden, i Vederlag for dette synes billigt, at den tillægges et Stykke langs med østre Side af Marken i 50 Alens Bredde.

Knavegaard tillægges sin Andel Hede efter Hartkorn næst sønden ad dens Mark, saa langt i sønder, som den efter Maal og Taksation kan strække, dog saaledes, at den faar al den Hede, som gaar ind imellem Skeen-Gaardens Markjorder, og at den vestre Ende støder imod det, som Skeen Mølle tillægges, og den anden østre Ende bemeldte Gaards Mark-Dige.

Knavehus tager sin Hedelod næst ved søndre Side af Knavegaards i en Strækning fra Øst til Vest, men siden Ejendommen er umatrikuleret, saa tages ingen anden Bestemmelse for, hvad der bør tillægges, end Vederlag for, hvad den for Udskiftningen havde, som i den anledning er opmaalt og takseret.

Krøgholt tillægges sin Andel Hede efter Hartkorn i en Udstrækning langs med den østre Side af dens Mark, endvidere tillægges den det Stykke Hede, som er mellem det, som tillægges Skeen Mølle og vestre Side af denne Gaards Mark-Dige, saa at Lodden bliver lige bred i begge Ender.

Hebbelstrup tillægges sin Hede efter Hartkorn næst sønder for Knaverhus-Lodden; den skal strække sig fra Gaardens Mark og i Vester mod Skeengaardens Mark og Krøgholts tildelte Lod. Ifald Lodden ikke kan strække saa langt syd om Marken, da beholder Gaarden et Stykke, 6 Alen bred, indenfor Diget til Reparation og Vedligeholdelse af samme.

Gjødgaardenes tvende Beboere tillægges deres Hede efter Hartkorn næst sønden for Hebbelstrups Lod. Lodden skal strække fra det østre Skel og Vest mod Krøgholts Lod; den søndre Skellinie, som bestemmer Lodden, skal drages saavidt muligt parallelt med den nordre. Ved disse to Gaarde eragtes, at den Hede, som de har beliggende sønden for deres Mark paa østre Side af Røde Mølle Dam, beholder de, dog skal denne Hede iberegnes den øvrige Hede, naar Udregningen efter Hartkorn skal ske, og deraf følger, at hvad de har paa sidstnævnte Sted, skal de mangle paa det første, da de saa efter Hartkorn faar lige med de øvrige i Fælleden lodtagne.

Røde Mølle beholder den øvrige Hede, som bliver sønden for Gjødgaards Lod; endvidere tillægges den 2 Td. Land af Gjødgaards Hede næst ved Møllen til Dæmningens Vedligeholdelse, hvilke 2 Td. Land den kvitteres i sin forbemeldte Lod.

Den mellemste Hede, som tilhører Kaveltvæd og Store Grøntvæd, deles ligelig imellem dem efter Hartkorn. Linien skal drages syd og nord. Kaveltvæd tager den østre Lod, som paastøder sin Mark, og Grøntvæd den vestre Lod, som paastøder sin Mark.

Kaveltvæd tillægges sin Anpart af den søndre Hede næst ved og vesten for dens Markdige, den bestemmende Linie for Lodden drages syd og nord og saavidt muligt parallelt med bemeldte Markdige; ved denne Gaards Part kommer i Betragtning, hvad den er tildelt i den saakaldte Mellemhede, hvilket tilsammen med det i Sønderhede skal udgøre lige efter Hartkorn med de øvrige i fælles Fanget lodtagne.

Store Grøntvæd tillægges sin Anpart af Sønderhede sønden for dens Markdige, den vestre Ende af Lodden skal støde paa Knurborg Husenes gamle Reebe(?), den østre skal støde paa Kaveltgaardens Lod, og den søndre Side bestemmes ved en lige Linie, som drages parallelt med Markdiget.

Hvad der ovenfor er sagt og skrevet om Kaveltved Mellemhede, det samme gælder ogsaa for Store Grøntved.

K n u r b o r g tvende Huses Beboere, Jens Pedersen og Jens Nielsen, beholder deres gamle Hede Reebe(?) uforandret, som, siden de er umatrikulerede, ingen anden Bestemmelse kan tages, og derfor af den Grund specielt er opmaalt og takseret.

H o v e n s Gaard tillægges sin Hede næst sønden for Husmændenes og Grøntveds Lod, den som udgør den nordre; den østre Ende skal støde mod Kaveltveds Lod og Baggsvogns Skel, den vestre Ende skal støde paa Marken, og den søndre Side bestemmes ved en lige Linie, som drages øster og vester, parallel med den nordre Skellinie.

Klodske beholder altsaa Resten af Heden sønden for sidstnævnte Linie, der skal udgøre dens Anpart Hede efter Hartkorns Maal og Taksation.

Høyer på Berghs Vegne bemærkede til Planen til Fælleshedens Deling imellem Oddens og Stenbæks Godsbesiddere:

- a) At Skeen Møllens Beboere, der aldeles ingen Ret hidtil havde haft i Fællesheden uden med fælles Tilladelse fra Oddens og Stenbæks Side, ej heller for Eftertiden burde tilstaa nogen Ret eller Andel.
- b) At Knavrehus som umatrikuleret, tilligemed Knurborgs to Husbeboere, der ej heller er matrikuleret, ikke kan komme i Betragtning til at nyde nogen Andel af Fælles-Heden, forinden Stensbæk Godsbesidders Hartkorn bliver tildelt sin Part, da Oddens Ejer jo saa har frie Hænder til at give dem af sit eget, hvad ham behager.

Høyer paastod altsaa, at Fællesheden blev delt efter Hartkorn til Krøgholt, Knavregaard, Hebbelstrup, Gjødgaard, Rødemølle, Kaveltved, Store Grøntved, Hoven og Kjodske.

Til Høyers Krav svarede Schjørring paa den nye Ejer af Odden Simon Groth Claussens Vegne, at skønt Spørgsmaalet staar ubesvaret, hvorvidt Skeen Mølle er eller ikke er berettiget til at nyde den Andel af Heden, som Landmaaler Winther har foreslaaet, da saadant i Mands Minde har været brugeligt, saa for at ophæve al Disput derom, som Vedkommende kunde finde for godt at fremkomme med, vilde Landmaaler Winther, naar Udskiftningen sker, tildele bemeldte Skeen Mølle saa meget Hede paa det i Forslag bragte Sted, som samme af 2 Fdk. Kan tilkomme, hvilket stykke Hede igen afkortes i Hebbelstrup og Krøfholts Lodder med 1 Fdk. Hartkorn hver.

Hvad derimod den Rettighed i Fællesheden, som Knavrehus og de to Knurborg Huse har Haft, paastod Schjørring, at disse 3 Huse nyder enten den Lod i Hederne, der mere end i Mands Mind upaaanket til Stederne har været i Brug eller og Vederlag derfor derfor anden Steds i Heden.

Høyer kunde ikke indvilge i Schjørrings Paastand om Hedelodden til de 3 umatrikulerede Huse.

Efter at Planen til Hedens udskiftning var bleven Lodsejerne og Beboerne forelagt, erklærede de samtlige, at de var fornøjede med Planen i Henseende til Loddernes Beliggenhed.

Forvalter Høyer fremlagde Specifikation over Stenbæk Gods Hartkorn i Mygdal Sogn, i alt 39 Td. 4 Skp. 2 Fdk. og begærede, at Landmaaleren vilde dele den ommeldte Fælleshed imellem Stenbæks Beboere efter deres Hartkorn.

Specifikation over Stenbæk Gods Hartkorn i Mygdal Sogn.

<i>Knahre:</i>				
Christen Nielsens Enke	6 Td.	5 Skp.	1 Fdk.	2 Alb.
<i>Røde Mølle:</i>				
Lars Jeppesens Enke	2 -	5 -	3 -	-
<i>Gjødgaard:</i>				
Christen Nielsen	4 -	6 -	2 -	-
Niels Christensen	4 -	6 -	2 -	-
<i>Grøntved:</i>				
Christen Jensen	4 -	3 -	2 -	2 -
Christen Nielsen	4 -	3 -	2 -	2 -
<i>Kaveltved:</i>				
Christen Jensen	5 -	6 -	1 -	2½
Niels Jeppesen	5 -	6 -	1 -	2½
<hr/>				
Tilsammen	39 Td.	4 Skp.	2 Fdk.	- Alb.

(Td. = Tønde Hartkorn = 8 Skjæpper (Skp.) = 4 Fjerdingskar (Fdk.) = 8 Album (Alb.) (Mål for jordens ydeevne)

Forvalter Schjørring fremlagde Fortegnelse over Odden Gods Hartkorn i Mygdal Sogn.

<i>Mygdal By:</i>				
Hans Pedersens Fælled	4 Td.	- Skp.	- Fdk.	- Alb.
Niels Vestergaard	4 -	-	-	-
Niels Nielsen	4 -	-	-	-
Svend Christensen	4 -	-	-	-
Martin Christensen	-	1 -	-	-
Christen Poulsen	-	1 -	2 -	-
Christen Simonsen	-	-	1 -	2 -
Mads Jensens Enke	-	-	2 -	-
Christen Nielsen	-	-	3 -	-
Christen Frandsen	-	1 -	-	-
Peder Lauritzen	-	1 -	2 -	1 -
Christian Nielsen	-	-	1 -	1 -
Smed Niels	-	-	1 -	-
Laurs Pedersen Vadet	-	3 -	1 -	-
Christen Bidstrup	-	-	-	-
Niels Claussen	-	-	-	-
Christen Grøntved	-	2 -	-	-
Laurs Vejen	-	6 -	3 -	1 -
Jens Ladefoged	- Td.	- Skp.	- Fdk.	- Alb.

<i>Tagsighede:</i>				
Jesper Nielsen	-Td.	Skp.-	- Fdk.	- Alb.
Morten Krogh	-	-	-	-
Niels Mouritsen	-	-	-	-
Christen Kusk	-	-	-	-
Maren Plett	-	-	-	-
<i>Træholt:</i>				
Kiersten Hammersholt	-	-	-	-
Christen Nielsen	5 -	-	-	-
Christen Christensen	5 -	-	-	-
<i>Uslev:</i>				
Niels Christensen	8 -	3 -	1 -	2 -
Christensen Christensen	8 -	3 -	1 -	2 -
<i>Kobbersholt:</i>				
Søren Mortensen	5 -	5 -	1 -	-
Niels Pedersen	5 -	5 -	1 -	-
Christen Mortensen	-	1 -	-	2 -
<i>Skovsmose:</i>				
Ole Pedersen	3 -	7 -	3 -	-
Thomas Jensen	-	-	-	-
Laurs Olesen	-	-	-	-
<i>Klodske:</i>				
Christen Sørensen	3 -	6 -	1 -	-
Jens Christensen	3 -	6 -	1 -	-
<i>Hoven:</i>				
Anders Pedersen	4 -	4 -	1 -	-
<i>Knurborg:</i>				
Jens Pedersen	-	-	-	-
Jens Nielsen	-	-	-	-
<i>Lille Grøntved:</i>				
Søren Nielsen	2 -	1 -	-	1 -
<i>Vandkjær:</i>				
Christen Pedersen	-	-	-	-
<i>Degnbøl:</i>				
Christen Pedersen	6 -	-	-	-
<i>Dalsgaard:</i>				
Niels Christensen	6 -	3 -	1 -	1 -
<i>Skarndal:</i>				
Niels Pedersen	4 -	-	3 -	-
Hejle Nielsen	4 -	-	3 -	-
Christen Jensen	-	-	2 -	-
Anders Christensen	-	7 -	-	-
<i>Skeen Mølle:</i>				
Jesper Bastholm	2 -	1 -	2 -	-
<i>Krøgholt:</i>				
Christen Nielsen	4 -	-	1 -	-
Niels Jensen	1 -	-	3 -	-
<i>Barkholt:</i>				
Mads Christensen	1 -	1 -	1 -	2 -
<i>Knavrehus:</i>				

Morten Sørensen	- Td.	- Skp.	- Fdk.	- Alb.	
<i>Hebbelstrup:</i>					
Jens Hansen	2 -	2 -	1 -	2 -	
<i>Odden Mølle:</i>					
Jeppé Jensen	1 -	4 -	1 -	-	
<i>Højtved:</i>					
Peder Christensen	5 -	3 -	-	1 -	
<i>Højtvedhus:</i>					
Laurs Pedersen	-	-	-	-	
	Tilsammen	115 Td.	7 Skp.	1 Fdk.	2 Alb.

Forinden Kommissionen afsagde Kendelse, om de jordløse Huse skulde have Del i Fællesheden eller ikke, spurgte den Lodsejerne: Om de forlangte Ager og Eng i Sognet udskiftet ved denne Samling, og i saa Fald efter hvilken Regel.

Schjørring erklærede, at Udskiftning af Gods af Fællesskabet imellem Mand og Mand var det eneste, som endnu stod tilbage uafgjort, men han vidste ikke, hvorledes Claussen ønskede, at der skulde forholdes hermed, hvorfor han anmodede om Udsættelse af Forretningen, indtil Claussen til Efteraaret kom her til Landet og tiltraadte Gaard og Gods.

Landmaaler Winther beklagede, at Forvalter Schjørring ikke var forsynet med de fornødne Ordre til at fremme Udskiftningen, uagtet den af ham selv var forlangt foretaget, men Kommissionen vedtog Udsættelsen, da ingen af Parterne havde forlangt Hedens Udskiftning straks eller før Ager og Engs Udskiftning kunde foretages.

Den 8. Marts 1799 var Landvæsenskommissionen atter samlet paa Odden. Den bestod af følgende Mænd:

Told-Komsumtions-Inspektør Thaarup fra Hjørring, der mødte på Justitsraad, Amtmand Lybeckers Vegne, Landvæsenskommissær Jens Haarup fra Lindet og i Landvæsenskommissær Poul Uttermøhlens Fraværelse Proprietær Esben Bruun fra Villerup.

Man gav sig saa i Lag med at foretage Udskiftningen, og til Stede var Lodsejeren Simon Groth Claussen til Odden og Forvalter Høyer fra Stensbæk paa sin Principal Berghs Vegne.

Beboerne i Mygdal var indkaldte til at overvære Forretningen, og en Del vare mødte.

Landmaaler Winther fremlagde Kort over de Ejendomme, som skulde udskiftes af Fællesskabet.

Forvalter Høyer udtalte, at hans Møde ved denne Forretning formentlig havde til Hensigt at begære Landvæsenskommissionens Kendelse i det Spørgsmål, som ved forrige Samling ikke blev afgjort.

Kommissionen forsøgte at mægle mellem Lodsejerne, men da de ikke kunde enes med Hensyn til de 3 nævnte umatrikulerede Huse, afsagde den Kendelse:

At siden Stensbæk ingen umatrikulerede Huse har, som kunde gives Lod i berørte fælles Hede, hvor Odden paastaar bemeldte 3 umatrikulerede Huse at bør tillægges Del, fordi de skal have haft ubehindret og upaatalt Brug i samme længere end i Mands Mindetid, saa naar disse tre Huse skulde tillægges Del af Heden, førend den blev delt Godsvis efter Hartkorn, blev det en Afgang i Stensbæks Godes Hedelod, som det ingen Vederlag blev givet for og følgelig derved blev fornærmet, kunde Kommissionen ikke bifalde den fra Oddens Side fremkomne Paastand om disse tre Huses Deltagelse i Fællesheden

inden Udskiftning; man ansaa vedtaget, at Heden bør først deles Godsvis efter Hartkorn imellem Odden og Stensbæk, da Oddens Ejer derefter kan af dette Gods Hedelod tildele sine umatrikulerede Huse saa meget han finder for godt.

Forvalter Høyer erklærede paa sin Principals Vegne at være fornøjet med Kommissionens Afgørelse; men Claussen til Odden tog Forbehold.

Landmaaler Winther forespurgte, om Mygdal Sogns Skole skulde tillægges nogen Jord, siden den ikke forhen til nogen Græsning har været berettiget.

-- Efter lang Betænkning og adskillige Forslag om Jords Tillæggelse til Skolen, som Beboerne i Mygdal Sogn ikke ville afgive, fordi hver havde lidt Jord til deres Steder i Forhold til Hartkorn, besluttede Oddens Ejer, Claussen, at afstaa det Hus med dertil liggende Jord i Mygdal Sogn, som Skoleholderen Peder Laursen har i Fæste, til et Skolehus for Fremtiden, mod at han derfor fik 4 Rigsdaler aarlig, saaledes at de Skolen længst fraliggende Beboere gav 2 Skill. pr. Td. Htk., men de nærmere beliggende 3 Skill. pr. Td. Htk, saaledes at 4 Rigsdaler aarlig kunde indkomme.

Skoledistriktet skulde holde Skolehuset, nemlig 10 Fag af Rollingshuset, som brugtes til Skolehus og Skoleholderens Værelse for sig og Hustru tilligemed Køkken eller Bryggers ved lige. Resten af Rollingshuset saavel som Lade, Fæ- og Faarehus skulde Skoleholderen selv vedligeholde for egen Regning paa almindelige Fæstebetingelser.

Derhos aftaltes, at om Skoleholderens nuværende Kone overlevede ham, tillodes det hende at nyde et Værelse i Skolens Vaaningshus hendes Livstid uden Afgift.

Skoleholderen, saavel den nuværende som Efterkommere, skulle desuden svare kongelige Skatter og andre Paabud af dette Hus og Jords Hartk. 1 Skp. 2 Fdk. 1 Alb. saavel som svare Tiende til vedkommende for egen Regning.

Det gamle Skolehus, som forhen havde været brugt til Skolen, tilfaldt Claussen, som kunde benytte sig deraf efter Behag fra denne Tid.

Hvad Afgift, Penge eller Tørv, der forhen var ydet Skoleholderen af Skoledistriktet, skulde fremdeles leveres til ham i rette Tid. Skoledistriktet skulde forsyne det nye Skolehus med Skorsten næst ved Skolestuen, som skulde være 4 Fag i vestre Ende.

Kommissionen bifaldt det Tillæg, Skoleholderen herved var givet, og hvormed han erklærede sig meget vel fornøjet. En Udskrift af denne Forretning, forsaavidt Skolen og Skoleholderen vedkom, skulde indsendes til Stiftøvrighedens Approbation og derefter forblive hos ejeren af Odden. Skoleholderen skulde have en Kopi.

Den trufne Ordning blev oplæst for Skoledistriktets Beboere, som var til Stede, og ingen af disse ytrede nogen Vægning derimod og Lodsejerne samtykkede den i det hele.

Landmaaler Winther forelagde saa den af ham forfattede Plan til den Del af Sognets af Fællesskab, som tilhørte Odden, hvilken oplæstes og på Kortet forevistes, saaledes af Indhold.

Plan til Mygdal Sogns Udskiftning Af Fællesskabet.

1. Klodske Gaarde.

Marken deles lige imellem disse tvende Gaarde efter Maal og Taksation ved en lige Linie, som drages fra Punktet midt imellem begges Lodder og drages sydvest over Kaldammens, Skovlunds, Sandgravens og Skridskovs Agre. Den østre Beboer beholder den liden Toft, som er ved hans Gaard beliggende østen og sønden samme. Den vestre Gaard faar Toften vesten og norden hans Gaard. Hvad Eng og Grønning, som falder i Marklodderne, følger samme, men da der endnu ikke er Eng nok i den vestre Gaards Lod, saa skal denne tillægges Engen og Heden ved Baggesvogns Skel saa langt i Vester, som den efter Maal og Taksation kan strække. Den Eng, som er beliggende østen for Bækken imellem Baggesvogns Eng, bliver at dele i to lige Dele, hver en Lod.

2. Skovsmose

beholder sin Andel, og af det stykke Jord, Holtet kaldet, hvori Kobbersholt er lodtagen med Skovsmose, tillægges sidstnævnte sin lod østrest.

Lars Olsen, som har et Aftægtshus på Skovsmose Grund, beholder samme med den tilliggende Jord, saa længe han lever, og derefter henfalder Huset og Jorden til Skovsmose.

Thomas Jensen har ogsaa et Hus paa Skovsmose Grund; dette med sin tilliggende Mark beholder han uforandret. Desforuden tillægges ham et Stykke af Heden vesten han Mark af 2 Td. Lands Størrelse.

3. Kobbersholt Gaarde.

Marken deles imellem dem i tvende lige Dele efter Maal og Taksation. Skellinierne, som deler Marken, følger Vejen, som løber vester og nord fra Gaarden, saa langt nord indtil Nør Marks Agre. Derfra drages en lige Linie i Nord over Marken, saaledes at Marken bliver delt i 2 lige Dele. Eng og Grønninger, som falder i enhvers Lod, følger samme.

Men da der i den søndre Gaards Lod ikke falder saa megen Eng, som den kan tilkomme, tillægges det manglende Eng østen og sønden for Gaarden. Heden til disse Gaarde deles ved en lige Linie, som drages fra Punktet midt imellem Gaardene og vester over Heden, saaledes at enhver paa sin Side af bemeldte Hede kan nyde sin Andel efter Maal og Taksation.

Christen Mortensen i K o b b e r s h o l t h u s beholder sin Mark uforandret, og hvad Hede, han efter sit Hartkorn kan tilkomme, tages af Pøll-Heden næst ved hans Mark Dige.

4. Uslev Gaarde.

Marken deles imellem dem i to lige Dele; den vestre Gaard faar al den Jord, som ligger vesten Gaardene, hvad mere den kan tilkomme, faar den anden sønden for den lige Linie, dragen fra Punktet ved Vejen, som løber øster og nord fra Gaardenes vestre Ende og nord og øster over Marken til Engen imellem Wrang Agre og Aaes' Agre; med denne Eng følger Skillelinien øster til Kobbersholt Mark. Hvad Eng, som falder i enhvers Lod, følger samme. Linien, som deler Heden, drages lige sønden fra midt imellem Gaardene saaledes, at den ene østen og den anden vesten samme Linie kan erholde sin tilkommende Andel efter Maal og Taksation.

For de Agre, som Uslev har beliggende i Kobbersholt Mark, tager de Vederlag i nordre Ende og Side af de saakaldte Aaes' Agre af Kobbersholt Mark, som løber ind i Uslev Mark.

5. T r æ h o l t G a a r d e.

Marken deles I to lige Dele. Linierne, som skiller Lodderne, drages saaledes: Fra Landevejen og sønder til Uslev Skel drages en lige Linie efter Agrenes Gang og østre Ende af Bækken.

Nord for Gaardene drages en Linie efter Skellet mellem Brødeleds Agre og noget i Sønder til Vejen ved Ladebak; Denne Linie gaar lige nord, til den støder på Mygdal Skel, men da der i den vesterste Lod ikke er den fulde Andel af Engbund, og det desuden – formedelst Engenes besynderlige Retning og Beliggenheden – ikke er muligt at tildele denne Gaard nogen passende Englod mellem den anden Mands Jorder, saa tager han for den manglende Engjord Vederlag fra Midten af Damheden og sønder langs mod Mygdal Skel af Fælledet.

De Jorder, Kiersten Hammersholt har i Brug, indgaar i Beregning under Christen Nielsens Gaards Jorder, da hun er Aftægtsenke paa denne Gaard, og naar hun dør, kan Gårdbrugeren indlægge Husets Jorder under Gaarden.

Beisbakken og Sletningen bliver at henregne i den vestre Hedelod.

6. T a g s i g h e d e.

De 5 Beboere på Tagsighede beholder hver sine Jorder uforandret. Desforuden tillægges dem den del af Fælleden, som falder imellem og omkring deres Markjorder, som tillægges dem ogsaa det saakaldte Stykke Tagsig med Heden lige Nord for samme til Odden Skel.

Af disse Steder tillagte Jorder faar enhver den Del, som falder hans Mark belejligt.

7. M y g d a l G a a r d b e b o e r e.

Gaardmanden Nr. 1. Hans Fælled tillægges den halve Del af Sletningen ved søndre Side, og hvad mere Mark, han kan tilkomme, tager han sønden for en lige Linie, som Drages fra Punktet ved Vejen over Koldgrobens Eng og nordvest saaledes over Marken, at hans fulde Andel kan blive vesten og sønden for samme; saa tillægges ham og Brøggerbakken.

Gaardmanden Nr. 2. Niels Westergaard tillægges den halve Del af Sletningen nordest; saa tillægges ham ogsaa Hoven. Resten af hans Mark tager han næst ved Hans Fælleds, den nordre Skellinie, som bestemmer Lodden, drages fra Punktet ved nordøst Hjørne af hans Havedige og saaledes vester over Marken, at hans fulde Andel kan blive sønden for samme.

Gaardmanden Nr. 3. Niels Nielsen tillægges den halve Del af Skov-Agre; sønden for hans øvrige Mark tager han næst ved Niels Westergaards Lod; Linien som bestemmer den nordre og østre Side, drages fra Punktet ved nordre Hjørne af de samme Agre østen hans Hus og nordvest saaledes over hans Mark, at hans fulde Andel kan blive sønden og vesten for samme.

Gaardmanden Nr. 4. Svend Christensen tager den nordre Del af Skov-Agre, og Resten af hans Mark vil falde østen og norden for sidst bemeldte Linie, som bestemmer Niels Nielsens Lod.

Hvad Enge, som falder i enhver af Marklodderne, og den, der endda ikke i den i Marklodden faldende Eng kan have nok, tillægges det manglende i en Lod ved Hummelkrog, men da det formodentlig vil falde for megen Eng i Svend Christensens Lod, tillægges Gaardmanden Nr. 2 det, som bliver for meget; samme skal han tage paa det yderste Hjørne imellem Odden Mark og Skrædder-Bakken.

Den Hede, som falder imellem Mygdal og Tagsighede, følger de Marklodder, hvorudfor den falder; ligesaa har det sig med den Hede, som ligger vesten for Sletningen og Skov-Agre; den mere Hede, som enhver kan tilkomme, tillægges ham i en Lod fra den nordeste af Fælleden ved Hans Fælleds Mark og

sønder paa. Hans Fællede tager nordøst, Svend Christensen næst ved, Niels Nielsen sønden for og Niels Westergaard sønderst. Lodderne skal strække fra det østligste af Fælleden og til det vesterske.

Mygdal 14 Husmænd, Jens Ladefoged og Lars Wejen iberegnet. Af disse 14 er to, som hver har tvende Huse i Fæste, nemlig Christian og Smed Niels, i alt 16 Huse. Hvad Jord og Hartkorn, der nu for Tiden er paa disse Huse, deles i 16 Dele efter den af Godsejeren fremlagte Hartkorns-Liste, og tillægges da enhver af dem sin Jord saa nær ved sit Hus som muligt. De to bemeldte Husmænd, Morten Christensen og Christen Poulsen udflytter og tillægges deres Jorder i Myragre.

Hvad Husmændene paa deres Hartkorn kan tilkomme, tillægges dem ved det sønderste af Heden fra nordre Side af Sletningen og nord paa. Den, der bor sønderst, tager sønderste Lod o.s.v. Lars Wejen og Jens Ladefoged tillægges Lodder ved Husene. De Veje og Banker, som gaar ind imellem Husene, bliver fællig som forhen.

8. Dalsgaard.

De Ejendomme, den har beliggende ved Tagsighede og Hummelkrog, beholder den uforandret, men for de Enge og Agerstykker, som den har beliggende i Mygdal Mark, tillægges den Vederlag af østre Side af Mygdal Ejendomme. Den Ejendom, som bemeldte Dalsgaard har i Fælleskab med Degneboligen og Skarndal, gaar ud saaledes, at en lige Linie kommer til at gøre Skellet paa den nordre Side imellem Skarndal og Dalsgaard. Det følger af sig selv, at Linierne maa drages saaledes, at bemeldte tre Steder kan yde sit fulde Maal efter Taksation.

9. Skarndal.

Den østre beboer tillægges den nordre del af Marken. Linien, som skal gøre Skel imellem de to Gaarde, drages nord midt for imellem Gaardene, siden skal den drages i Øster saavidt muligt efter Agrenes Gang indtil det vesterske og saaledes, at den østre Beboer nord og den vestre Beboer sønden for samme kan faa sin fulde Andel Ager og Eng; i Tilfælde af, at der i en af Lodderne skulde falde for lidt Eng, skal denne da godtgøres i Agerland. De to Husmænd Christen Jensen og Anders Christensen dele saaledes, at Christen Jensen faar først Vederlag for hans tidligere Mark og desuden tillægges ham indtil 2 Fdk. Hk. Af Anders Christensens næst ved hans øvrige tildelte Marklod.

10. Degneboligen

tillægges det Stykke Eng af Hovens Eng, som gaar vester i Degnebolets Mark, hvorfor Hoven igen tager Vederlag af Degnebolets Eng nord for Vasen.

11. Hoven.

Denne Ejendom bliver uforandret, undtagen hvad som under den næst foregaaende Post staar anført.

De to Huse på Hovens Ejendom bliver uforandret.

12. Grøntved.

Dens Ager og Eng bliver uforandret.

13. Den saakaldte Odden østre Hede

er fælles for Holtegaard, Lille Grøntved, Degnebolet, Dalsgaard og Skarndal Gaard- og Husmænd samt Christen Vandkjær. I denne Hede bliver enhver tildelt sin Anpart efter Brug, og Holtegaard tager østerst næst ved sin Mark, Lille Grøntved næst ved, Christen Vandkjær vesten for, Degnebolet vesten næst ved sidste og Skarndal og Husmænd vesterst.

Imellem bemeldte Hede og Odden Hovedgaards Hede drages en lige Linie til Skel, saaledes at om nogen fragaar Jordbrugerne paa et Sted, faar de Vederlag paa et andet Sted.

Den 9. Marts 1799 fortsattes Forretningen, og der vedtoges følgende Tillæg til Planen:

1. Fra Mygdal Bys 4 Gaardbeboere afgaar 4 Skp. Htk., hver 1. Skp., som paalægges Tagsighedens beboere for de Jorder, som de efter Planen faar tillagt, hvoraf Morten Krog faar $1\frac{1}{2}$ Skp., Niels Mouritsen $1\frac{1}{2}$ Skp., Christen Kudsk $\frac{1}{2}$ Skp., Jesper Nielsen $\frac{1}{2}$ Skp. Dog skulde den dem tillagte Jord uden Hensyn til Pålæg af Hartkorn deles i 4 lige Dele imellem dem. Pigen Maren Madsdatter, som beboer et Aftægtshus, tillægges $\frac{1}{8}$ af Jesper Nielsens og $\frac{1}{8}$ af Christens Kudsk Lodder til Brug saa længe hun lever, og naar hun dør, henfalder Jorden til dem, som udlægger samme.
2. Gaardbeoer Niels Christensen i Dalsgaard afstaar 1 Fdk. 1 Alb. Htk. til Husmand Thomas Jensen i Skovmosehus, hvilket tillægges ham lige for hans Mark i Dalgaards Hede.
For den Gaardmændene fratagne Jord forlangte de intet Afslag i Landgilde og Hoveri, ikke heller forlangte Husbonden, Groth Claussen, forhøjet afgift af Husmændene.
3. Husmanden Christen Jensen i Skarndal fik af Husmanden Anders Christensen ibd. $\frac{1}{2}$ Skp. Htk. og Jord til samme. For dette Tillæg af Jord skulde Christen betale 7 Skillng og forrette til Odden $\frac{1}{2}$ Gulv Dag og $3\frac{1}{2}$ Arbejdsdage aarlig, som igen afkortedes Anders Kristensen i, hvad han forhen havde udredet af sit Hus.

L e r g r a v e og V a n d s t e d e r. Ifald enhver ikke kan have saadant i sine tildelte Lodder, skulde Landmaaleren udlægge visse Stykker til Saadant Brug.

K o n g e v e j e n gennem Mygdal By bliver gaaende som forhen og udlagdes med 16 Alens Bredde.

D e a l m i n d e l l g e V e j e udlagdes med 8 a 12 Alens Bredde.

M a r k v e j e, som behøves enhver Jordbruger at komme paa de ham tildelte Lodder, skulde Landmaaleren udvise; deres Bredde blev 12 Alen.

Hvad Jord enhver har besaaet med Gødnings-Rug afvigte Efteraar, maate han høste Afgrøden af, men hvad anden eller tredie Kærve Rug nogen maatte have saaet og nu ligger i anden Mands nye Lod, indhøstes af den sidste, imod at denne betaler Sæde-Rugen og Arbejdet samt afgiver lige saamegen Jord til Havre-Sæd eller Græsning næste Foraar til den Første, som den med Rug besaaede Jord bestaar af, men i øvrigt antager hver sin nye Lod af Ager, Eng og Hede næste Foraar til Brug.

Dog hvor det maate indtræffe, at nogen Mand havde faldet Jord til Bygsæd i sin forrige Jord, som nu er beliggende i en anden mands nye Lod, skulde denne sidste være berettiget at betjene sig af samme til Bygsæd, men derimod være forbunden til at falde lige saa megen Jord for den første i hans nye Lod, saa snart paaæskes, og Jorden er bekvem til Pløjning. Maatte nogen have udført eller blandet Gødning

paa sin tidligere Jord, som nu er falden i anden Mands nye Lod, beholdt den sidste samme og skulde derimod udføre eller blande af sin egen Gødskning paa den førstes Jord i hans nye Lod ligesaa megen og god Gødning, som han har modtaget paa sin nye Lod. Skulde de i noget af foranførte Tilfælde ikke kunne blive enige om saadan Godtgørelse, bliver slige Tvistigheder af Sognefogden og en anden god Mand at paaskønne og afgøre.

Saaledes er denne Forretning tilendebragt.

Thaarup. Jens Haarup. Espen Bruun.
Gregers Winther. Simon Groth Claussen.
